

telijk de mees-
dden ligt: Eli-
ngewone men-
en en weder-
t hebben om
a door de ge-
t was geweest,
h Engeland te
de vuurproef;
geroorlog, met
eling van 1688
op onzen tijd;
zabeth als het
ook tegen het
Maar zij liet
laarvoor waar-
en de volhar-
aan te zeer.
er aangewezen.
doorgemaakt;
e vasthoudend-
hun doel; en
Protestantisme

Edward Sey-
dws „Protector”
dward VI ge-
regeering. So-
John Dudley,
liam Cecil ging
lang. Hij was
kon hem niet
iets als onder-

en met die der
Somerset en
geworden door
kgoederen. De

a Rome en vóór
Northumber-
laria te weren
ondochter Jane

oen de poging
als zijn toekom-
nuses Elizabeth,

was, naar den
evenals Eliza-
ur liep dan het

der zaken af.
r bleef voor de
est dus noodge-

n (zie het tiende
doel: een eens-
der haar auto-

bereikt worden
Maar niet met
j, met haar zin-

idigen afschuw,
a was Engeland
n groote meer-

al had Maria's
keurig gemaakt
panje. Dus was

compromis van
paalsche) Kerk,
kerkelijke zaken,

g.
Burghley nu, de
f op Rome rijk

hartstocht, maar
eduld, hetzelfde
nachtig Protes-

geen vorst ooit
oilt-zulk een
ewezen, en be-
lijk doel.

van Elizabeth,
nvader van Sir
stant van over-

end van de op-
Fransche Hoge-
r in een oorlog

n. Elizabeth en
waarderen, dat
geheime inlich-

het geval is!
bewaarden hun
ge geloofsover-

a haar Minister.
beth als Vrouw?

vering van som-
h geestelijk een
s het gaal over

ke bizarre ver-
d: Stadhouder-
en alcoholist,

abeth a-sexueel;
was, trouwde de

Parr, die zoo
erleven, en nu,
e maal weduwe

geren minnaar,
htige broer van
nir van Enge-
moeder geweest

een vriendelijk tehuis vinden. Seymour was ook vriendelijk tegen haar, te vriendelijk vonden velen. Zeker is, dat Catharina geen kwaad zag in hun verhouding. Lord Thomas trachtte zijn neef, den zwakken Edward VI (Edwards moeder, Hendriks derde vrouw, was een zuster van de Seymours) onder zijn invloed te krijgen en intrigeerde tegen zijn broer den Protector. Hij knoopte zelfs relaties aan met de zeeroovers aan Englands Westelijke kusten, aan wier bedrijf hij, had hij zijn plicht als opperbevelhebber der zeemacht gedaan, natuurlijk had moeten zoeken een einde te maken. Hij trachtte in zijn intrigues ook Elizabeth te betrekken, en na den spoedigen dood van Catharina, streefde hij naar een huwelijk met de prinses. Zeer waarschijnlijk is de knappe Lord-Admiral Elizabeths eerste meisjes-liefde geweest, maar de gevaren op haar pad hadden haar vroeg (zij was toen nog geen zestien) behoedzaam gemaakt, en toen Lord Thomas gevangen genomen werd, en men ook haar in het strenge onderzoek en verhoor betrof, gaf zij bewijzen van een voor haar leeftijd zoo weergaloos voorzichtigheid en tact, dat de aandacht voorgoed gevestigd werd op haar buitengewone kwaliteiten. Zij compromitteerde noch zichzelf, noch Seymour, maar het hoofd van den Lord High Admiral viel op het blok en Elizabeth kreeg ruimschoots gelegenheid om er zich, vooral tijdens Maria's voor haar zoo uiterst gevaarlijke regeering, in te oefenen zichzelf nooit bloot te geven, nooit woorden te spreken of aan het papier toe te vertrouwen waarvan men later positief tegen haar gebruik zou kunnen maken. Dit werd een zoo ingewortelde karaktertrek bij haar, dat zij ook later, toen zij als vrijwel absoluut vorst regeerde, alleen in de alleruiterste noodzakelijkheid een bindend woord sprak of schreef, of tot een onherroepelijke daad kwam.

Dit kwam bij voorbeeld sterk uit in den tijd toen de brandende kwestie van haar huwelijk aan de orde was; dat wil zeggen de eerste vijf en twintig jaar van haar regeering.

Natuurlijk kwamen hier zeer bijzondere omstandigheden bij. Het volk, 't Parlement, wenschte onstuimig, dat de Koningin zou trouwen. Het lot van den troon, van Engeland, hing aan den levensdraad van één vrouw, en vooral toen het Spaansche gevaar dreigde en Maria Stuart de naaste erfgenaam van de kroon was, was dit een uiterst precare toestand voor het Engeland van Elizabeth en Burghley. Elizabeth nam dezen drang op haar zeer kwalijk. Het Puriteinsche Parlements-lid Peter Wentworth, die in deze zaak vooraan stond, en tevens moedig opkwam voor de vrijheden van het Parlement in het algemeen tegenover de absolutistische regeerwijze van Elizabeth — hij is de Hampden¹⁾ der 16e eeuw — moest voor deze dingen herhaaldelijk met gevangenschap boeten, en stierf op zijn ouden dag in den Tower.

Er was een edelman in Engeland voor wien Elizabeths hart luide sprak. Maar zij wilde éerst Koningin, absolute souveraine, zijn, dan vrouw. Kon dat, als zij trouwde? De Engelsche grooten konden moeilijk wennen aan de heerschappij van een vrouw; zou zij niet spoedig schuil gaan achter haar man? Het voorbeeld van de huwelijken van Maria Stuart met grooten van den lande — eerst Lord Darnley Stuart, toen Graaf Bothwell — was niet moedgevend voor de rust en vrede van het rijk: wat zou de naifver ook in Engeland weten te bewerken?

Een huwelijk met een buitenlandschen prins? Stel dat zij zich over haar bezwaren bovengenoemd tegen elk huwelijk, heen kon zetten, wie dan? De Oostenrijksche Aartshertog Karel bood zich aan en de uitslag van het onderzoek naar de knapheid van zijn persoon, instantelijk door Elizabeth, die van knappe mannen hield, ingesteld, klonk bevredigend. Maar hij was Rooms. Niet dat zij daar zelf bezwaar tegen had, maar hoe zou dat gaan, met haar volk?

Hetzelfde bezwaar had Anjou, de vierde zoon van Catharina de Médicis, die wanstaltig was, maar wiens geest wel met dien van Elizabeth scheen te harmonieëren, toen hij persoonlijk overkwam voor zijn aanzien. En zoo sterk was het verlangen in Engeland naar een huwelijk van Elizabeth — hoewel het toen al rijkelijk laat was voor de 47-jarige, maar de doktoren gaven hoop — dat zelfs de Puritein Walsingham zijn godsdienstige bezwaren opzij zette en vóór dit huwelijk was; waarbij trouwens, wat hem betreft, kwam, dat hij een bondgenootschap met Frankrijk wenschte tegen het boven alles gehate en gevreesde Spanje.

Maar Elizabeth speelde wat met haar „petite grenouille”, haar kleinen „kikker”, zooals ze hem noemde — de Maagd-Koningin had een heele menagerie van mannen — maar liet hem tot tweemaal toe met veel hoofsche liefdesbetuigingen en beloften vertrekken, zonder dat het ooit tot een huwelijk kwam.

Zij kon er niet toe komen met het oog op haar persoonlijke macht; met het oog op Engeland; en... hoe kon zij ten slotte den leelijken kleinen Fransman huwen, zij, die haar hart verloren had aan den schoonen gunsteling, en zelfs hem

¹⁾ John Hampden was in de volgende eeuw, tijdens den Stuart Karel I, de groote strijder voor de rechten van het Parlement; vóór Cromwell was hij de leider der vrijheidspartij; hij stierf in 1643.

niet genomen had, zij het uit staatkundige overwegingen?

Wie was die gunsteling? Daarover een volgenden keer.

J. VELDKAMP.

Dr A. Kuyper's oordeel over „de Nederlandsche Hervormde Kerk”.

II.

Tot mijn spijt komt dit artikel niet onmiddellijk na het eerste. De oorspronkelijke copie ervan is blijkbaar op weg naar Goes verongelukt. Ze is wel verzonden maar niet gearriveerd op het bestemde adres.

Dr Kuyper schrijft het volgende; Heraut 698:

We durven vertrouwen, dat het onderscheid, waarop we een vorig maal reeds met een enkel woord wezen, tusschen een valschen Christus, een tegen-Christus en een schijn-Christus, het onmiddellijk besef van onze lezers zal hebben toegesproken.

In ons land loopt een munt. Die munt met het koninklijk stempel is de echte munt.

Maar nu zijn er drie gevallen denkbaar, waarin ik iets voor mij krijg, dat niet die echte munt is, en er toch eenige gelijkenis mee heeft.

Er kan een valsche munter opstaan, die guldens in omloop brengt, die valsche zijn. Er kan een overweldigder komen, die ons land inneemt, onze munt verbleet en er zijn munt voor in de plaats stelt. En ook kan een jongen een gulden van hout maken en dan verzilveren, en er met plastiek den muntslag op zetten.

In het eerste geval nu heb ik een valschen gulden; in het tweede een tegen-gulden; in het derde een schijn-gulden.

Of wilt ge het met een bankbiljet? Dan is vierderlei denkbaar: 1o. het echte biljet van f100; 2o. het valsche biljet, dat op bedrog is aangelegd; 3o. een vreed biljet, dat een overweldigder hier met geweld invoert; en 4o. een schijn-biljet, zooals ze voor honderd sigaren enz. vaak gezien zijn.

De onderscheiding tusschen hetgeen echt, valsche, tegen en in schijn bestaat, ligt dus gegrond in den aard van ons menschelek leven.

Vandaar, dat ook de Heilige Schrift ons wel onderscheiden leert tusschen den waarachtigen Messias, den valschen Christus, den Anti-Christ of tegen-Christus; en dat bij deze drie nu nog de schijn-Christus komt, eerst uitgevonden in onze eeuw.

Zoo is er echt of oprecht geloof; er is valsche geloof; er is schijn-geloof, en er is ongeloof of tegen-geloof.

De echte Christus is dus de Christus, gelijk God hem verordende en zond. De valsche Christus is iemand, die de gestalte van den Christus nabootst, en u beleeft om hem als den waren Christus aan te nemen. De tegen-Christus of Anti-Christ is iemand, die met open vizier tegen den Christus optreedt, en zichzelf opwerpt om op geheel andere wijs een rijk te gronden, gelijk de Christus deed. En de schijn-Christus is iemand, die er niet aan denkt te doen wat de Christus deed, maar zijn persoonsnaam misbruikt, om invloed te winnen voor een heel ander doel.

Breng dat nu ook op de kerk over, en veel, dat anders verward en duister schijnt, zal u helder worden.

Ook hier hebt ge dan de echte of wezenlijke kerk, de valsche kerk, de tegen-kerk en de schijn-kerk.

En ook hier moet dus het onderscheidend kenmerk van deze vier aldus liggen:

De wezenlijke kerk is de kerk, die God verordende en instelde. De valsche kerk is een kerk, die zich geheel als de echte kerk poogt voor te doen, maar u bedriegt. De tegen-kerk is een inrichting, die niets op een kerk lijkt, maar zich in de plaats van de kerk poogt te stellen. En de schijn-kerk ziet er wel als een kerk uit, maar doelt op heel iets anders.

Hoe nu stond het in de 16de eeuw met de kerk van Rome? Was deze een echte, een valsche, een tegen- of een schijn-kerk? Een vraag, waarbij natuurlijk alleen bedoeld wordt op het kerkelijk instituut, gelijk dit in de hiërarchie alle gemeenten des Heeren onder haar macht had gebracht en haar openbaring in normale instituten belette.

En dan was ze niet de echte kerk, maar ook niet een tegen-kerk, noch ook een schijn-kerk, maar wel wezenlijk een valsche kerk. Immers ze diende zich als de eenig ware en echte kerk aan; en beweerde datgene te leveren, wat de echte kerk leveren moet, namelijk de verzoening onzer zonden. Maar ze deed dat dáárom valsche, omdat ze de verzoening onzer zonden, die alleen van Christus komt, zelve als kerk beweerde te schenken.

Ze was daarentegen geen schijn-kerk; want het doel der echte kerk, om namelijk uit de booze wereld, door de verzoening der zonden, den zondaar naar den hemel te leiden, was en bleef het doel, dat ook zij pretendeerde.

En ze was evenmin een tegen-kerk; want ze beweerde niet, dat de Christelijke kerk weg moest, om er iets anders voor in de plaats te stellen, maar hield aan de noodzakelijkheid der kerk vast.

Volkomen juist en naar waarheid is dus door onze vaders in art. 29 van onze Belijdenis beleden, dat deze kerk een valsche kerk was; iets waarmee de gemeenten niet werden weggecijferd, maar het hiërarchische wereld-instituut als valsche munt werd veroordeeld.

Maar juist daarom is het dan ook logisch, voor wie wel onderscheidt, en niet met woorden speelt, niet wel doenlijk, ditzelfde toe te passen op de Synodale hiërarchie.

Immers de Synodale organisatie van 1816/52 doet niet de minste poging, om te zijn wateen kerk wezen moet, en zich aan te stellen als een instituut, waarin de vergeving der zonden en de ingang naar het eeuwige leven ware te vinden. Niets

lag verder van haar dan het invoeren en opleggen van een leer, een belijdenis, sacramenten of instellingen, waaraan ze de conscientie op verlies van zaligheid bond of bindt. Ze wilde in dien eenigen waren zin juist geen kerk zijn. Alleen maar hield ze zekeren schijn van een kerk uitwendig bij, om invloed op de geesten te bevorderen, en in het bezit te blijven van allerlei stoffelijke voordeelen.

Ook is ze geen tegen-kerk; omdat ze niet zegt: De kerk als zodanig moet weg, en ik moet er voor in de plaats. Dit kan men veeleer zeggen van wat onze liberalisten met hun Staatsschool, hun Nut, en nu weer anderen met de vergoding van den Staat bedoelen.

Uit dien hoofde nu is het onredelijk, om aan wien ook den eisch te stellen, dat men de Synodale organisatie van 1816/52 als de organisatie van een valsche kerk zal bestempelen.

Men kan dit eenvoudig niet doen, omdat de feiten toonen, dat deze organisatie wel velerlei kenmerken bezit, die ook aan de valsche kerk eigen zijn, maar het principiële kenmerk van een valsche kerk mist.

Een valsche kerk zet een leer in plaats van de leer van Christus; belet en verbiedt elke andere leer; en doet dat alles met de pretentie, dat dit voor de zaligheid der zielen noodig is.

Maar van dit alles vindt ge bij deze organisatie niets. Ze heeft geen leer. Ze verbiedt geen enkele leer. Ze dwingt tot de aanneming van geen enkele leer. En ze maakt geen de minste pretentie van u te kunnen verplichten en binden op straffe van uwer ziele zaligheid.

En zegt men nu, dat in Art. 29 deze scherpe onderscheiding toch niet gemaakt is, zoo stemmen we dit toe. Daar is noch van de anti-Christelijke noch van de schijn-Christelijke kerk sprake. In Art. 29 staan alleen de ware en valsche kerk tegenover elkander.

En dat valsche teekent.

Immers onze Belijdenis is geen dogmatiek, waarin alle denkbare onderscheidingen zijn opgenomen.

Onze Belijdenis stelde zich uitsluitend tegenover het kwaad, dat destijds uitkwam.

We namen heel dit interessante, heldere artikel over. We zien dus, dat Dr Kuyper vroeger van „valsche kerk” sprak, later bezwaar daartegen maakte en de voorkeur gaf aan de betiteling: „schijn-kerk”. Waarbij dan steeds vastgehouden moet worden aan Dr Kuypers eigen uitspraak dat een valsche kerk „nog altoos veel meer van een wezenlijke kerk heeft dan de „Ned. Herv. Kerk”, die voor ons besef veeleer als „schijn-kerk” dient te worden bestempeld.”

H.

C. V.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Of ik ook deze gewisse belofte Gods geloof.

In ons vorig artikel ging het over de quaestie: of men Gods volk mag opwekken tot het zelf-onderzoek, dat tot inhoud heeft: „ik geloof nu wel, maar is mijn geloof wel echt?”

Wij hebben daarop geantwoord: neen, dat mag niet, want daardoor dwingt men er hem, tot wien wij ons richten, toe, om zich eerst te stellen op het standpunt van den twijfel om vandaar uit dan tot het geloof te komen; en dat is niet geoorloofd, omdat elke gedachte bij Gods bondsvolk, of het zich wel met recht in het heil des Heeren verheugt, tekort doet aan de trouw van Hem, Die gezegd heeft: „het is voor u”.

Nu kan ik mij evenwel voorstellen, dat er onder hen, die dat hebben gelezen, zijn, die zeggen: Maar hoe komt gij dan klaar met wat er staat in het Avondmaalsformulier: „Ten andere onderzoek een iegelijk zijn hart, of hij ook deze gewisse belofte Gods geloof, dat hem alle zijne zonden, alleen om het lijden en sterven van Jezus Christus vergeven zijn, en de volkomene gerechtigheid van Christus hem als zijne eigene toegerekend en geschonken is, ja zoo volkomen, alsof hij zelf in eigen persoon voor alle zijne zonden betaald en alle gerechtigheid volbracht had”.

...

Even, voor ik hier verder intreed, een paar woorden over de exegese van dit stuk.

Daarbij heb ik dan het oog op de woorden: „of hij ook deze gewisse belofte Gods geloof.”

Wat beteekent dit?

Daar zijn er, die het aldus verklaren: „Daar staat niet, zoo zegt men: „of hij ook gewisselijk deze belofte Gods geloof”, maar: „of hij ook deze gewisse belofte Gods geloof”.

Dat zijn, zoo gaat men verder, twee geheel verschillende dingen.

In het eerste geval zou bedoeld worden, dat van den mensch, tot wien het Avondmaalsformulier zich richt, zou gevraagd worden, een wel-verzekerd, helderbewust geloof te bezitten.

In het tweede geval zou alleen worden uitgesproken, dat de Avondmaalganger verzekerd moet zijn, dat de belofte Gods vast en onwankelbaar is,